

Beste leden van de Verenigde Naties,

Wanneer u in november en december in Nederland rondloopt is er iets heel bijzonder te zien. In deze periode wordt namelijk het Sinterklaasfeest gevierd. In dit feest spelen Sinterklaas en Zwarte Piet de hoofdrollen. De kerstman, u welbekend, is onder andere afgeleid van deze Nederlandse Sinterklaas. De Zwarte Piet is voor veel van u meestal onbekend.

Wij willen hier enkele zaken benadrukken: het beeld van mensen van Afrikaanse afkomst is niet de oorsprong van Zwarte Piet en het vergelijken van Zwarte Piet met de Amerikaanse blackface is historisch gezien onjuist. Dat neemt niet weg dat de manier waarop Zwarte Piet soms werd weergegeven, om tal van historische redenen die wij in dit stuk nader uiteen zullen zetten, begrijpelijkerwijze wel op bezwaren stuit. En heel af en toe zijn er nog wel eens Zwarte Pieten vertolkers die op dat gebied nog wat verbeteren kunnen. Wij zijn het in die zin eens met de Commissie van de rechten van de mens, dat er in die gevallen op sommige punten nog wel eens sprake kan zijn van een negatieve stereotypering. Echter niet op de door dat college genoemde punten als dat Zwarte Piet dom, knecht en zwart zou zijn. Maar wel als het gaat om sommige elementen zoals die in een uitspraak werden opgenomen door een rechter in een rechtszaak in Amsterdam op 3 juli 2014. Bijvoorbeeld Surinaamse krompraat en overdreven dikke lippen. Al werd de betreffende uitspraak in hoger beroep, dat ook door het Pietengilde werd gevoerd, nietig verklaard, negeren wij dat niet. Wij zijn als Sint en Pietengilde zeer druk bezig om daar waar er mogelijk nog iets verbeterd kan worden, dat ook voor elkaar te krijgen. Dus daar waar ook de Nederlandse overheid aangeeft initiatieven te faciliteren om Zwarte Piet te willen veranderen tot een "acceptabele" Piet, is dat iets waar ook het Sint en Pietengilde mee aan de slag is gegaan.

Hierbij moet echter wel uitdrukkelijk benadrukt worden dat het overgrote deel van de Zwarte Pietenvertolkers de mythische sprookjesfiguur wel al jaren op een juiste wijze vertolkt en zich verre houdt van zaken die, in aanvulling op de zwarte kleur die Piet nu eenmaal heeft, aanstoot kunnen geven. Zij zetten in die zin al jaren een "acceptabele" Piet neer, vrij van mogelijke elementen van negatieve stereotypering. En zoals in dit document ook uitgelegd zal worden, is de kleur zwart, of de benaming knecht geen negatief beeld van de zwarte mens. Het heeft er niets mee te maken. Ook het zogenaamde "domme" karakter van de Zwarte Piet heeft, voor zover aanwezig in de vertolking van de figuur, historische redenen die niets te maken hebben met de gekleurde mensen.

Als voorstanders van Zwarte Piet willen wij samen met meer dan 90% van de Nederlandse bevolking de figuur Zwarte Piet behouden als belangrijk cultureel erfgoed voor Nederland. Het Sinterklaasfeest met (de voorlopers van) Zwarte Piet is altijd belangrijk geweest voor Nederland en dit feest heeft de eeuwen, ook wanneer er weerstand was, doorstaan. Sommige denken dat Zwarte Piet nu snel aan het veranderen is vanwege de discussie. Echter merken wij dat het tegendeel waar is. Wij merken juist dat het Nederlandse volk steeds meer in verzet gaat vanwege de aanval op hun traditie en de evolutie volgens een natuurlijk verloop vanuit de maatschappij (dat immers de enige manier is om een traditie te laten veranderen) daardoor hard afremt en zelfs tot stilstand brengt.

U bent als leden van de VN de afgelopen tijd herhaaldelijk benaderd door mensen die onterecht de indruk hebben gegeven dat wij een racistisch feest vieren. Of dat wij op zijn minst een feest met racistische trekjes vieren. Ook in de huidige tijd nog. U kwam mede daardoor met goedbedoelde adviezen over hoe wij dit feest zouden moeten veranderen. Dit naar aanleiding van de vaak foutieve indruk die enkele van u hierbij over dit feest hebt gekregen. Sommigen vragen zich zelfs af waarom wij "twee Sinterklazen" nodig hebben in ons "Nederlandse Kerstfeest", terwijl dat een geheel andere traditie is, waarbij Sinterklaas plaats maakt voor de Kerstman als een compleet andere figuur in een heel andere feest. En ook wordt er gezegd dat wij, omdat het nu eenmaal pijn doet voor enkele mensen in Nederland, hoe dan ook afstand moeten doen van Zwarte Piet. Ongeacht wat de afkomst of historie van Zwarte Piet werkelijk is.

In alle vriendelijkheid willen wij u als leden van de Verenigde Naties, als ook andere personen die zich niet altijd op een juiste wijze verdiepten in onze traditie, verzoeken zulke uitspraken niet zomaar te doen. Voor voorstanders van het feest met Zwarte Piet wordt door zulke uitspraken alleen maar duidelijk dat u zich niet voldoende in het feest en de visie en standpunten van voorstanders hebt verdiept. Erger nog, voorstanders worden in meer of mindere mate weggezet als stiekeme racisten. Iets waarin wij ons als voorstanders absoluut niet herkennen. Als we het over het ervaren van pijn hebben over dit onderwerp, is dat iets dat niet aan uw aandacht mag ontsnappen.

Beste mensen, besef goed dat uit de vele adviezen, rapporten, opmerkingen en publicaties duidelijk blijkt dat niet iedereen van u voldoende over dit feest weet. En besef ook dat de wijze waarop het feest en Zwarte Piet tot nu toe aan u gepresenteerd is, dus niet een totaalplaatje geeft van het feest en erg veel onjuistheden bevat. Bovenal willen wij in dit stuk uiteenzetten waarom het Sinterklaasfeest mét Zwarte Piet in een mythische rol niet alleen een prachtig familiefeest is, waar vooral kinderen enorm van genieten, maar ook een voor Nederlanders belangrijke culturele traditie is. Een erfgoed dat in zijn oorsprong vele eeuwen terug gaat. Ook zullen we uitleggen hoe het Sinterklaasfeest in de periode na de Tweede Wereldoorlog een extra dimensie kreeg als symbool van nationale

eenheid en morele kracht gaf aan de Nederlandse bevolking in een door de oorlog zwaar gehavende en gedemoraliseerde natie.

Zo zijn er vele aspecten waarvan velen van u geen of niet voldoende kennis hebben genomen. Daardoor mag ook gerust gesteld worden dat de verantwoordelijke leden van de VN mogelijk niet goed beseffen wat het gevolg is van hun goedbedoelde adviezen voor de Nederlandse samenleving. Daarom willen wij hen vriendelijk vragen om die goedbedoelde adviezen verder achterwege te laten en het aan de Nederlandse samenleving zelf over te laten hoe zij hiermee om willen gaan. De door u onterecht opgelegde druk bij onze overheid, waarbij onze overheid niets over ons volksfeest kan bepalen, werkt een goede oplossing eerder tegen.

Veel zaken ten aanzien van het Sinterklaasfeest zijn niet vastgelegd en ook ten aanzien van de geschiedenis bestaan diverse, soms tegenovergestelde visies. Wij zijn druk bezig om alles in kaart te brengen en starten daar ook speciale projecten voor op. Het spreekt vanzelf dat wij als beschermers van de traditie, en dus ook van Zwarte Piet, ons uitdrukkelijk tegen racisme keren. Dat wil echter niet zeggen dat wij ons erfgoed zomaar op geven. Beide zaken zijn ons dierbaar.

Het beperkte standpunt van veel tegenstanders, waarin zij de uitleg niet accepteren waarom Nederlanders voor het grootste deel vasthouden aan de traditie zoals die is, staat in de discussie dan ook steevast in de weg als het gaat om begrip voor elkaars standpunten. Temeer daar geclaimd wordt dat het andersom wel gezien en begrepen moet worden. De pijn wordt gevoeld door dat wat men er zelf aan verbindt. Wij erkennen dat mensen pijn kunnen voelen bij het Sinterklaasfeest op basis van hun (volgens ons onjuiste) interpretatie dat er sprake is van racisme. Maar wij wijzen ook op de pijn van de Nederlandse bevolking, die merkt dat een eeuwenoude culturele traditie die een belangrijke rol speelt in het familieleven en een rol heeft als nationaal symbool, keer op keer ter discussie wordt gesteld in de media en zelfs agressief wordt aangevallen. Waarbij zelfs kleine kinderen steeds vaker slachtoffer zijn van harde acties van tegenstanders. Ook de onterechte beschuldiging van racisme roept pijn op bij degenen die de culturele traditie koesteren.

Het Sint en Pietengilde vraagt aandacht voor deze onderbelichte kant van de discussie en vraagt ook erkenning van het Sinterklaasfeest als cultureel erfgoed van het Nederlandse volk, net zoals vergelijkbaar cultureel erfgoed in andere landen erkend én beschermd wordt door de Verenigde Naties.

Hieronder hopen wij u over zowel de historische achtergronden van het Sinterklaasfeest, als de figuur Zwarte Piet meer informatie te verstrekken die van belang is in uw oordeel. Alsmede hopen wij hieronder te beschrijven wat dit feest en de sprookjesfiguur betekenen voor het grootste deel van de Nederlandse bevolking en waarom meer dan 90% dit feest graag behoudt met Zwarte Piet.

Met vriendelijke groet het Sint en Pietengilde

1. Historisch overzicht van het Sinterklaasfeest

Wie over de historie van het Sint Nikolaasfeest wil schrijven stuit op het feit dat er meerdere figuren bestaan waarop Sint Nikolaas teruggevoerd kan worden. Ook diens helper, Zwarte Piet, blijkt zeer diverse wortels in zijn ontstaansgeschiedenis te hebben.

Wie naar de historie van het Sinterklaasfeest kijkt, kan niet om de figuur van Sinterklaas heen. De meeste historici zien in hem de Heilige Nicolaas van Myra. Deze Nicolaas werd al vanaf de zesde eeuw in het oosten vereerd (Janssen, 15). In de loop van de eeuwen verspreidde deze verering zich naar Italië door monniken die zich daar vestigden. In 1087 is zijn lichaam naar Bari in Italië gebracht met als reden het te beschermen tegen de mogelijke schending door oprukkende moslims. Van daaruit verspreidde de verering zich door heel Europa. Er gaat een hardnekkig gerucht dat hij van de heiligenkalender van de kerk van Rome is geschrapt, maar niets is minder waar. "Sint Nicolaas was wel degelijk bisschop en werd nooit van de kalender geschrapt." (Janssen)

In Nederland vinden we de eerste vermelding over de heilige Nicolaas in Utrecht in 1183. http://www.rkk.nl/katholicisme/encyclopedie/n/nicolaas_van_myra De naam Sinterklaas vinden we voor het eerst in 1283 waarin wordt gesproken over de verkoop van een *senter cloes bunre* 'Sinterklaasbunder' (een stuk land te Rijkhoven (Limburg B)) [1283; VMNW *senterclaesbunre De opbrengst van de verkoop is mogelijk gebruikt voor het oprichten van een Sint Nicolaasaltaar.*] <http://www.etymologiebank.nl/trefwoord/sinterklaas>

De oudste kerk in Nederland die aan Sint Nicolaas is gewijd staat in IJsselstein en dateert uit 1307. De eerste vermelding van het feest vinden we op een stadsrekening uit Dordrecht uit 1360 waarin de lekkernijen vermeld zijn die besteld zijn voor een te houden Sint Nicolaasfeest.

De gebruiken rond 6 december, de sterfdag van de Heilige Nicolaas, vallen uiteen in drie scenario's aldus Louis Janssen. Het eerste is voor de schooljeugd, waarbij een scholierenbisschop zich door duivels liet vergezellen bij een bedeltocht door de stad. Het tweede, voor de oudere jeugd, betreft een maskerade en wordt door Meissen, die de mening dat Sint Nicolaas een opvolger is van Wodan afwijst, toch verbonden met de Wilde Jacht. Het derde, het nachtelijk bezoek is er voor de jonge kinderen. (Janssen)

Hier komen we op een interessant gegeven in de historie, want hoewel niet direct door documenten ondersteund wordt er op basis van een aantal opvallende punten een verband gelegd tussen de oude Germaanse godsdienst en het huidige Sinterklaasfeest. De oudste figuur waaraan Sint Nikolaas daarin gekoppeld wordt is de Germaanse god Wodan. Tussen beide figuren zijn heel wat overeenkomsten terug

te vinden. Een belangrijke overeenkomst is de manier waarop Wodan zijn raven Hugin en Mugin laat luisteren aan het rookgat zoals ook Zwarte Piet luistert aan de schoorsteen om aan Sint Nikolaas informatie door te spelen. Verscheidene auteurs wijzen op de zwarte gestalten in het dodenleger, de Wilde Jacht en Oel, de knecht en zoon van Wodan. Andere overeenkomsten tussen Wodan en Sint Nikolaas zijn het hooioffer en het magisch door de lucht verplaatsen van Sint Nikolaas op het paard zoals Wodan deed op zijn paard Sleipnir.

Ook elementen zoals het schoenzetten, het wild geraas, het strooien van (peper)noten, de letters en schenken van vruchten, hier en elders in Europa en zelfs in vergelijkbare feesten in andere delen van de wereld verwijzen naar een zeer oude oorsprong.

Hoewel historici het niet eens zijn wijst Janssen er op dat er wel bronnen zijn die een verband tussen de mythologie en het huidige Sinterklaasfeest ondersteunen. (Janssen, 17) Deze zienswijze ten aanzien van de Sinterklaastraditie is in heel Europa terug te vinden en kent vele interessante aspecten die zeer de moeite waard zijn. Het materiaal dat mede met deze theorie in het achterhoofd is verzameld, verdient zeker de aandacht. Het zal ook weer nieuwe inzichten kunnen verschaffen betreffende de geschiedenis en heeft dit ook al gedaan.

In de middeleeuwen vinden we het feest voor de schoolkinderen waarbij de scholierenbisschop een rol speelde, maar ook het feest voor volwassenen waarbij religieuze plechtigheden en een feestmaal centraal stonden. Als patroonheilige voor de handel werd hij zeer belangrijk. Vooral in Amsterdam was een grote verering van de heilige en kregen kinderen geld, snoepgoed en cadeautjes. Inkopen deed men op 5 december op de Nicolaesmarkt. In de avond was er een optocht en zetten de kinderen hun schoen.

Sinterklaas was echter ook de patroonheilige van geliefden en als zodanig was zijn rol als huwelijksmaker belangrijk. De Zwarte Klazen, die met gerammel van kettingen langs de huizen trokken om stoute kinderen te zoeken, lieten ook de stelletjes niet met rust. (Janssen 31,32)

In de loop van de 16^e eeuw kregen ook de Nederlanden te maken met de Hervorming of Reformatie. Dit was een beweging die zich onder andere verzette tegen het machtsmisbruik door geestelijken in de kerk van Rome. Deze beweging kreeg vooral in het westen en noorden van Nederland veel aanhangers en richtte zich tegen volksvroomheid en heiligenverering en wilde afrekenen met de vele uitingen van een ergernisgevende volkscultuur. Ook het Sinterklaasfeest werd doelwit. Wat veel mensen beschouwden als onschuldige volksvermaken, zoals het schoenzetten en speculaaspoppen, werden verboden. Aangenomen wordt dat vooral moeders (zowel katholieken als protestanten) het feest voor hun kinderen wilden bewaren en dat het daarom een feest is geworden dat voornamelijk binnenshuis gevierd werd. Centraal

staat het geven van geschenken aan kinderen door de bisschop, die door de schoorsteen het huis inkwam, zoals opgemaakt kan worden uit het schilderij van Jan Steen. Zowel de bisschop als zijn begeleider zijn in het schilderij in symbolen aanwezig. De Sinterklaaspop en de roe! Aan kinderen werd verteld dat hij langs zou komen om te vragen of ze wel lief waren geweest en dus een cadeautje verdienden. De figuur die langskwam werd dan wel Klaas of Zwarte Klaas genoemd, maar leek beslist niet op een bisschop. Het was vaak een afzichtelijk geklede figuur met een zwartgemaakt gezicht of masker die met kettingen rammelde, soms zelfs met hoornen op zijn kop en gehuld in dierenhuiden. Deze volkse figuur verbeeldde niet zozeer de heilige als weldoener maar vertolkte juist een straffende rol. Het zwarte gezicht of masker en de kettingen wijzen daar op. Ook een roe komt voor bij deze figuur. Hierbij is het goed om de viering praktijk in andere Europese landen te beschouwen om meer duidelijkheid te krijgen over wat hier speelt. In die landen is het de begeleider van de Sint die deze rol vervult, alhoewel ook daar in landen van de reformatie de dubbelrol voorkomt. In Nederland horen we eind 18^e en in de eerste helft van de 19^e eeuw nog vaak over de zwarte klazen, waarbij de nadruk erop wordt gelegd dat deze manier van vieren pedagogisch niet meer kan. Het volk gaat er getuige de bronnen onverminderd mee door. Uit een bron uit 1833 blijkt dat men zich zeer wel bewust is van het feit dat er twee Sinterklazen bestaan: de legendarie Sinterklaas die 's nachts in de schoorsteen rijdt om cadeautjes te brengen en zich daarbij soms ook magisch klein kon maken en de volkse Zwarte Klaas. Alhoewel we ook hier soms vermenging zien optreden. We kennen slechts een prent van deze volkse Klaas van Simon Krausz uit het begin van de 19^e eeuw.

<https://www.rijksmuseum.nl/nl/collectie/RP-P-1935-720>

Begin 19^e eeuw verschijnt ook de nieuwe Sint Nicolaasprent, waarop melding wordt gemaakt van een knecht voor Sint Nicolaas. Deze prent geeft geen uitsluitsel over het uiterlijk van deze knecht.

http://www.openluchtmuseum.nl/media/basic/images/plugins/collection/detail_100_0_1406721929.jpg

In het midden van de 19^e eeuw verschijnt wel wat meer beeldmateriaal. Onder andere uit Groningen waarin we al iets terug zien van de typische kleding van Zwarte Piet. Ook Sinterklaas zien we eerder al als zodanig afgebeeld. De vermenging kan mede door de dubbelrol van de Zwarte Klazen zijn ingegeven. Een Klaas/Pietfiguur 1847 <http://www.sngnederland.com/sng/images/sng-pdf/Artikel%20Henk%20van%20Benthem.pdf> en <https://groninganus.wordpress.com/2013/11/03/blanke-boeman-was-voorganger-van-zwarte-piet/>

In 1894 verschijnt dan een gedicht van Bernhard van Meurs waarin hij die volkse Zwarte Klaas aanduidt als Pieter(baas). Hij schrijft over een gebeurtenis uit zijn jeugd in 1843 toen hij acht jaar oud was waarbij Pieter met kettingen en roe en een maskerade (want hij herkent zijn oom uiteindelijk aan zijn kromme benen) bij hem thuis uit de kast komt rollen en hem aan de tand voelt over zijn gedrag. http://www.dbnl.org/tekst/meur003krie01_01/meur003krie01_01_0037.php

Intussen is dan in 1850 het boekje Sint Nicolaas en zijn knecht verschenen. Een boekje voor kinderen waarin de Sint optreedt in zijn bisschopskleding vergezeld van een zwarte knecht. De tekst van het boekje vermeldt alleen dat deze knecht zwart is. De manier waarop het Sinterklaasfeest salonfähig wordt gemaakt, past bij de pedagogische gedachten uit die tijd. De rol van knecht is een bestaande, zo kennen we in Duitsland Knecht Ruprecht in deze rol, een naam die ook in Nederland voorkomt. De oude knecht blijkt dan een al bestaande term te zijn voor iemand waarin wij zeker Zwarte Piet kunnen herkennen, maar.. en dat is wel belangrijk, dus ook Nicolaas zelf wanneer hij in zijn zwarte gedaante verschijnt.

Uit Niermeijer

men. Zoo spreekt men in Deutschland van *Knecht Ruprecht* (2) en *Knecht Nikolaas*. In de oude *Knecht* ligt zekere achteloosheid en gemeenzame spotternij, en in de zegswijze: *het blijft de oude Knecht*, wanneer men over iemands onleerzaamheid of onverbeterlijkheid spreekt, en van daar over alles, waarin men steeds het oude gebrekkige blijft waarnemen, is de zoo veel weldaden rondom zich verspreidende en hulp aanbren- gende Huisgeest tot een dommen, onnutten ballast ver- nederd.

(Er moet van dat artikel ook een vertaling komen en cursief worden ingezet in de Engelse versie)

Er bestaan diverse theorieën over de mogelijke etniciteit van de zwarte knecht. Hij wordt als iemand uit India of anderszins oriëntaals neergezet of men spreekt van een Afrikaan. Vanuit de geschiedenis van de figuur is het ook te begrijpen dat die vraag niet vaak is gesteld, omdat men er bij zo'n mythische figuur eenvoudig niet over nadacht.

Een bijzonderheid is de herkomst van de naam Zwarte Piet. Die komt in ieder geval niet bij Schenkman vandaan. In essentie is het een oude naam voor een boze geest in het volksgeloof naar analogie van Zwarte Klaas. Waarbij voor deze figuur, omdat Sint

Nicolaas als bisschop nu weer prominent in beeld werd gebracht, een andere naam moest komen. Een andere bijzonderheid is het nog lang voorkomen van Zwarte Klazen met of zonder ketting, maar ook Zwarte Piet wordt nog regelmatig met een ketting gezien.

Uit de beschrijving van Bernard van Meurs en ook uit andere bronnen moeten we daarom voor de herkomst van Zwarte Piet een diverse herkomst concluderen. Een herkomst die ook nu nog sporen heeft nagelaten in de figuur en de traditie. De knecht uit Sint Nicolaas en zijn knecht, figuren gehuld in dierenhuiden met hoorns en de Zwarte Klazen.

De herkomst van Sint Nicolaas is de legendarische Sint Nicolaas gecombineerd met het stukje magie dat hij over daken kan rijden. Zwarte Piet, de volkse Sint, komt in beeld als zijn begeleider en brengt tegenwoordig de cadeautjes rond zoals het verhaal gaat: door de schoorsteen. Het idee dat hij daardoor zwart wordt, is doorgegeven in onder andere de mondelinge overlevering en is tot op de dag van vandaag onderdeel van de figuur. Deze verklaring komt ook elders in Europa voor bij de begeleiders van Sint Nicolaas. Het zwart speelt een belangrijke rol bij het nachtelijk bezoek van Zwarte Piet. En het feit dat hij met zijn zwarte gezicht op dat punt onzichtbaar is, vormt een belangrijk onderdeel van het feest. Het is gebruikelijk dat Zwarte Piet op pakjesavond op de deur bonst en een zak met cadeautjes achterlaat. De kinderen rennen dan naar de voordeur en zweren dat zij Zwarte Piet nog net hebben zien verdwijnen in de nacht.

In latere drukken van het boekje van Schenkman zien we voor de knecht, die in andere boekjes inmiddels al als Zwarte Piet is gedoopt, kleding terugkomen die ook al eerder is gesignaleerd voor Klazen en Sinterklaas. Zwarte Piet krijgt zijn voor Nederland typische kledij. Hierbij moet opgemerkt worden dat deze kledij in deze periode kenmerkend was in kinderboeken, vooral ook in sprookjes. In de loop der tijd verschijnen meer boekjes waarbij duidelijk is dat de figuur blijft hinken op meerdere invloeden. Iets dat in de maskerade zelf nog veel sterker naar voren komt. Ook Sinterklaas is in de maskerade in eerste instantie niet in het rood, maar in het wit gekleed. Het wit dat nu nog terugkomt in Albe, baard en haar. Het is in die jaren dat de figuur op tenenkrommende wijze is uitgebeeld vooral wanneer gekeken wordt naar kinderboekjes en commerciële uitingen, al blijft men ook hier vaak op meerdere gedachten hinken. In de maskerade zelf is dit veel minder prominent aanwezig en zien we ook de andere invloeden nog langer en beter terug. Er zijn ook Zwarte Pieten waarin deze invloed niet of nauwelijks voorkomt. Op dit moment is deze invloed, zeker in de maskerade, nagenoeg verdwenen. En uit kinderboeken is dat al helemaal verdwenen en zal deze onder invloed van de huidige discussie uiteindelijk ook uit de merchandise verdwijnen.

Daar waar Zwarte Piet ook nog lang zijn kenmerken als boeman had behouden is in de jaren 60, onder invloed van pedagogen, deze rol in de ban gedaan. Soms zelfs

door het symbolisch wegwerpen van de roe. De zak werd nu alleen nog maar gebruikt voor cadeautjes en niet meer voor het afvoeren van stoute kinderen naar Spanje. Deze zaken blijven echter rudimentair in de Sinterklaastraditie aanwezig en zijn nog steeds bekende elementen en zijn als lijnen in de historie voor eenieder te herkennen.

Het Sint en Pietengilde wil de gevoeligheden die leven met betrekking tot de figuur van Zwarte Piet zeker bespreekbaar maken en doet dat ook al door het aangaan van dialooggesprekken met voor- en tegenstanders van Zwarte Piet. Maar het Sint en Pietengilde wil er ook op wijzen dat dit niet het enige gegeven van Zwarte Piet is, zoals tegenstanders beweren. Maar dat dit een station is dat al bijna geheel gepasseerd is en ook niet de oorspronkelijke bron van Zwarte Piet is. Om de bewuste invloed kwijt te raken is het niet nodig om Zwarte Piet zelf te laten verdwijnen. Wel is het zaak om serieus te kijken waar er mogelijk wel nog Zwarte Piet vertolkers zijn die in de maskerade nog elementen tot uiting brengen die als een negatieve stereotypering bestempeld kunnen worden. Onder andere middels het geven van goede informatie en cursussen kan bereikt worden dat er uiteindelijk al spoedig helemaal geen Zwarte Pieten meer zijn die deze elementen nog tot uiting brengen. Zoals eerder aangegeven, betreft het hier dus slechts een zeer kleine groep vertolkers. Het merendeel van de Zwarte Pieten voldoet allang niet meer aan dergelijke beeldvorming.

Waarom Zwarte Piet nog hierbij wel steeds wel zwart is en dit ook moet blijven, is uit de hier geschetste historie op te maken.

Bentham, H

van http://www.henkvanbentham.nl/fileadmin/uploads/sinterklaas/Toonbeelden_Sint_2012.pdf

Böeseke-Peltenburg, J.J. (1833). Het Sint Nikolaas-Feest uit "*Geschenk voor lieve kinderen*" (*pagina 5 t/m 16*). Schalekamp en Van de Grampel (Amsterdam)

Janssen, Louis, 1993 Nicolaas de Duivel en de doden AMBO Baarn

Meurs, Bernhard van *Kriekske*. De Katholieke Illustratie, Den Bosch z.j. [1894]

Niermeyer, Anthony, 1840 A Wijnands, Rotterdam Verhandeling over het Booze Wezen in het bijgeloof onzer Natie

Schenkman, Jan, (1850) Sint Nikolaas en zijn Knecht Th. Bom Amsterdam

Wouters, M J Sinterklaas van A tot Z [Symbool] Becht's Uitgevers-Maatschappij, 2009

2. Zwarte Piet vóór 1850 (overzicht van de figuur vóór 1850)

In 1894 beschrijft Bernhard van Meurs een gebeurtenis uit zijn jeugd waarin er op Sint Nicolaasavond een onherkenbare figuur met roe en kettingen uit de kast komt rollen bij hem thuis. Hij duidt deze figuur aan met Pieter(baas). Hij geeft aan dat het in zijn jeugd was, meer dan vijftig jaar geleden, wat de gebeurtenis op 1843 stelt. Maar als de knecht pas in 1850 bedacht is, waar heeft deze schrijver het dan over? De schrijver was toen zelf acht jaar oud en begon zijn geloof in Sinterklaas en zijn begeleider te verliezen. Zoals in Hoofdstuk 1 al aan de orde is geweest kent Zwarte Piet diverse invloeden voordat Schenkman in 1850 met zijn boekje komt. Het idee dat er voor 1850 niks was, berust niet op feiten.

De oudste verbanden zijn die welke Sinterklaas en Zwarte Piet verbinden met de oude Germaanse godsdienst. Het Sinterklaasfeest bevat een aantal opvallende elementen, zoals de manier waarop Wodan zijn raven Hugin en Mugin laat luisteren aan het rookgat/de schoorsteen, zodat ze hem informatie kunnen doorgeven over de mensen. Ook het hooioffer en het feit dat Sinterklaas over de daken kan rijden worden gezien als overeenkomsten vanwege de schoen met het hooi voor het paard en het feit dat Wodan zich op zijn paard Sleipnir door de lucht verplaatst. Andere elementen zijn het schoenzetten zelf, het wild geraas, het strooien van (peper)noten, het geven van letters (runen), elementen die we ook terugvinden in de andere met Sint-Nicolaas verbonden feesten in Europa. Deze wijzen op een zeer oude oorsprong van dit feest. Janssen wijst op bronnen die een verbinding in de Mythologie ondersteunen en ook Meissen die een direct verband tussen Wodan en Sinterklaas afwijst, ziet wel verbindingen met de Wilde Jacht, een mythologisch gegeven waar Wodan, zijn zoon en knecht Oel en het dodenleger een belangrijke rol in spelen.

In de vroege middeleeuwen werd Sint Nicolaas veelal vergezeld door figuren met of aan kettingen die vaak ook een zwartgemaakt gelaat hadden. Ook later, eind 18^e begin 19^e eeuw vinden we beschrijvingen van figuren in dierenvellen die een masker of een zwarte kop hebben. In de Sinterklaastraditie komen we ook zwarte, boemanachtige figuren tegen die Zwarte Klazen genoemd worden.

Wie verhalen hoort over Zwarte Piet weet dat hij schrikwekkend was en dat je bang voor hem moest zijn. Al zwaaiend met zijn roe boezemde hij je eerst angst in voordat hij, wanneer bleek dat je toch ook wel lief was geweest, overging tot het uitdelen van pepernoten en cadeautjes. Dit boeman aspect dat ook los van het Sinterklaasfeest voorkwam is opnieuw een belangrijke aanwijzing dat we hierbij met zowel Zwarte Piet als met Zwarte Klazen te doen hebben die exact dit gedrag vertoonden en die naast een zwart uiterlijk dus ook een ketting droegen, iets dat we uit verhalen en foto's van vroeger nog kennen.

Veel van de latere aspecten in Zwarte Piet, zoals bijvoorbeeld zijn kleding, of zijn veren, de ketting, en de zwarte kleur zien we al eerder in een of andere vorm bij deze voorlopers van Zwarte Piet. Al deze aspecten zijn belangrijk bij het komen tot een oordeel over Zwarte Piet in het Sinterklaasfeest.

De Zwarte Sinterklaas van de Veluwe

3. Zwarte Piet als cultureel archetype: the trickster

In 2013 verscheen een baanbrekend artikel in dagblad Trouw van journalist, tv-maker en auteur Arnold-Jan Scheer, die dertig jaar lang onderzoek deed naar de oorsprong van het Sinterklaasfeest en vergelijkbare culturele uitingen onderzocht over de hele wereld. Scheer bezocht afgelegen en voorheen geïsoleerde plekken. Heidense en vaak extatische Sinterklaasriten en concludeerde - ondersteund door literatuuronderzoek - dat het feest vele duizenden jaren oude, mogelijk tienduizenden jaren oude wortels heeft.

Volgens Scheer is Zwarte Piet een oeroud archetype, een roetvermomming, een cultureel archetype dat de rol heeft om te verbinden en niet om te verdelen. Zwarte Piet draagt vele kenmerken die wijzen op zijn oudere oorsprong via welke hij ook met de Tricksterfiguren verbonden is. Scheer wijst erop dat roetvermommingen al vele eeuwen voorkomen op vele locaties en geen enkele etnische bedoeling hebben. Ook in Afrika zien we dit type vermommingen en ritens, maar dan omgekeerd, dus de huid wordt wit geschilderd.

Volgens Arnold-Jan Scheer behoort Zwarte Piet tot het culturele archetype The Trickster. <https://nl.wikipedia.org/wiki/Trickster> In de beschrijving van dit culturele archetype op Wikipedia leren we dat de trickster-figuur bij uitstek een identificatiefiguur is voor onderdrukten: een figuur die bewonderd kan worden om zijn betere en (soms) bovennatuurlijke eigenschappen, maar die door zijn slimheid anderzijds ook kans ziet onder de druk van de machtigen uit te komen.

In zijn onderzoek naar vergelijkbare culturele ritens en oorsprong van het Sinterklaasfeest c.q. de figuur van Zwarte Piet, heeft Scheer geografisch zeer diverse gebieden bezocht zoals Cornwall (UK), Catalonië, Macedonië, Duitsland en Hongarije. Maar ook buiten Europa bezocht hij plaatsen als Iran waar een met Zwarte Piet vergelijkbare figuur, Hadji Firoez, een belangrijk cultureel archetype is die optreedt binnen het Noroëz feest dat als cultureel erfgoed door de Verenigde Naties erkend wordt. <https://nl.wikipedia.org/wiki/Noroëz>

Het culturele archetype "The trickster" komt ook voor in Centraal-Afrika in de figuur Eshu (die soms een roe draagt en van snoep houdt en ook kenmerken met Sinterklaas zelf gemeen heeft). In Suriname en op de Antillen kennen we de mythische spin Anansi als variant op dit archetype. Gedwongen verandering van dergelijke figuren zou begrijpelijkerwijs ook op weerstand stuiten.

Wij raden het artikel van Arnold-Jan Scheer en zijn TV-documentaire "Wild Geraas" over dit onderwerp van harte aan.

Preview Wild Geraas: <https://www.youtube.com/watch?v=vx1ptSLzJws>

4. De invloed van Jan Schenkman

Zoals aangehaald in Hoofdstuk 1, is er een invloed geweest op het Sinterklaasfeest door de Amsterdamse onderwijzer en schrijver/dichter Jan Schenkman, die in 1850 zijn boek Sint Nicolaas en zijn knecht publiceerde. Dit boekje was een boekje voor kinderen waarin de Sint optreedt in zijn bisschopskleding vergezeld van een zwarte knecht.

De tekst van het boekje van Schenkman vermeldt alleen dat deze knecht zwart is. De manier waarop het Sinterklaasfeest salonfähig wordt gemaakt, past bij de pedagogische gedachten uit die tijd. Het woord "knecht" heeft in de Nederlandse taal de betekenis van employée. Iemand die in dienst is van een ander en die hiervoor betaald krijgt. Dit naast de betekenissen die het in het volksgeloof heeft zoals uiteengezet in Hoofdstuk 1. (Niermeijer)

Vanuit de geschiedenis van de Zwarte Klazen en andere duivels die al in het Sinterklaasfeest aanwezig waren is een vraag naar de etniciteit van de zwarte knecht niet aan de orde. Waar deze vraag wel gesteld wordt, is er sprake van een diversiteit aan interpretaties. <http://www.meertens.knaw.nl/cms/nl/over-het-meertens-instituut/oud-medewerkers/142467-johnh> en Sinterklaas van A tot Z p. 20 (M J Wouters)

Wanneer nagedacht wordt over de betekenis van de knecht in dit boekje is het goed om ook kennis te nemen van wat we over de schrijver Jan Schenkman weten. Hij was 44 toen hij het boekje schreef en onderwijzer op een privéschool. Hij was naast onderwijzer en publicist ook een prominent lid van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen, die zich bezig hield met de sociale strijd in allerlei opzichten en zich ook verzette tegen de slavernij. Het was zelfs een van de meest progressieve verenigingen in die tijd en het Nut sprak zich duidelijk uit in het debat hierover dat zo rond 1840 in intensiteit toenam. Het is niet aan te nemen dat hij hiervan afweek op het moment dat hij het boekje Sint Nikolaas en zijn knecht schreef. Een helaas anonieme historicus wijst hierop in dit stuk:

https://voxullus.files.wordpress.com/2013/11/zp_hist_context_draft4.pdf

Schenkman schreef zijn boekje echter niet in het luchtledige. Hij was op de hoogte van de zwarte figuren in het Feest en heeft die in zijn jeugd ook zelf meegemaakt. Het verhaal is ook op andere punten opgebouwd uit elementen die al langer aanwezig zijn in de Sinterklaastraditie. Ook had men in die tijd voldoende kennis over de viering van het feest in het buitenland, bijvoorbeeld in Duitsland waar Knecht Ruprecht (let op het woord knecht!) al een belangrijk onderdeel was van het feest. Hij heeft er een krachtige zwarte jonge man van gemaakt in plaats van de angstaanjagende figuur die hij voor die tijd was. De sprookjesachtige setting maakt het onwaarschijnlijk dat het hier om een echte mensfiguur zou gaan. Alhoewel de

knecht in dienst is van de Sint, wordt nergens de indruk gewekt dat sprake is van dwang. In het boek komt de knecht ook voor op een paard.

Het is al door diverse mensen aangevoerd dat de knecht hoger afgebeeld staat dan de Sint. Ook in de rest van het boekje zien we gelijkwaardigheid in de opstellingen. Dat Sinterklazen (waarschijnlijk ook de zwarte versies in hun dubbelrol, waar Zwarte Piet van afstamt) op een paard rondreden kwam vaker voor zoals blijkt uit de beschrijvingen van dominee Hanewinkel, maar ook uit andere afbeeldingen en verhalen van Sinterklaas. Door de dubbelrol is niet altijd helder of de legendaire of de volkse Sinterklaas bedoeld wordt. Het feit dat de knecht op een paard wordt afgebeeld kan hiermee in verband worden gebracht. Ook uit Duitsland kennen we Knecht Ruprecht op een paard als zijnde een van de Schimmelruiters.

Vaak wordt beweerd dat Zwarte Piet zijn paard in de loop van de tijd kwijt raakt. Foto's van intochten laten echter zien dat Zwarte Piet door alle jaren heen zijn paard gewoon behoudt. Dit laat zien dat het zeker niet één bron is voor Zwarte Piet waarop men zich in de maskerade baseert. Ook andere elementen wijzen op een diverse oorsprong van Zwarte Piet zoals dit ook al in hoofdstuk 2 aan de orde is geweest.

Zoals we in Hoofdstuk 3 betogen, is de figuur Zwarte Piet verwant met het wereldwijd bekende culturele archetype van de Trickster (de schelm, rakker, poetsenbakker) die zich vermoedelijk niet helemaal verdraagt met de nogal verheven figuur van de medewerker die onderwijzer Jan Schenkman in gedachten had. Vandaar dat hij zijn eigen rol is blijven behouden in de volksverbeelding. De figuur van Schenkman heeft daarin een veel kleinere rol dan door sommigen wordt beweerd. Veeleer is zijn verbeelding van twee figuren belangrijk geweest, waarvan de legendaire bisschop tot dan vrijwel onzichtbaar door het leven ging en het juist de zwarte figuur was die in de openbaarheid trad. In de volkscultuur was de rol van deze figuren al vastgelegd en zijn invloed op de invulling van de twee figuren is kleiner geweest dan vaak wordt aangenomen. Bestudering van de figuur van Zwarte Piet toont dit aan.

Stephanus Hanewinckel (1800). *"Reize door de majorij van 's Hertogenbosch in den jaare 1799 (in brieven)"* (pagina 170/171). Saakes, Anthony Bernard (Amsterdam)

<http://www.delpher.nl/nl/boeken/view?identifier=dpo%3A8302%3Ampeg21%3A0190&objectsearch=gebak&coll=boeken>

5. De ontwikkelingen na Schenkman tot aan WO 2

Na Schenkman verschenen er veel boekjes met verhalen over het Sinterklaasfeest. Het is echter goed om te bedenken dat de volkscultuur nog een andere verspreidingsvorm had. Namelijk het voorleven en de mondelinge overlevering waarover we best veel weten, maar die vaak niet wordt meegenomen als het gaat om het beschrijven van de historie. Het ontsluiten van de archieven laat zien dat er in de maskerade en viering praktisch vastgehouden wordt aan de oude schminktraditie van de Zwarte Klazen. Ook het feit dat de roe, zak en ketting in handen zijn van Zwarte Piet bewijst een meer diverse oorsprong dan het boekje van Jan Schenkman en andere uitgaven. Steeds oudere foto's en filmpjes en gegevens duiken op die dit ondersteunen. De diversiteit was groot omdat iedereen vanuit de eigen ervaring en met wat voorhanden was invulling gaf aan de figuur. Deze tijd ligt niet zo heel ver achter ons. De mensen die nu in gesprek zijn met elkaar over dit feest hebben het overgeleverd gekregen uit juist deze groep. Er is een schminkpraktijk doorgegeven tot op de huidige dag die niet voldoet aan de kenmerken waarop kritiek wordt uitgeoefend. Het is goed je hiervan bewust te zijn. Het is beslist mogelijk tenenkrommende voorbeelden tevoorschijn te halen. Wat echter van belang is, is het besef dat dit niet de enige bron is die er was. Zwarte Piet kent ook hier een diversiteit aan invloeden en bestudering van dit materiaal is belangrijk.

We vinden de Zwarte Piet met ketting tot zeker in de jaren '50.

http://denboschpubliek.hosting.deventit.net/detail.php?nav_id=1-1&id=14614807&index=42

Deze foto is uit 1930. Let op de ketting die onder op de foto te ontwaren is en op de verdere aankleding. Ook in deze tijd zijn veel mensen die nu nadenken over het Sinterklaasfeest en Zwarte Piet, opgegroeid met deze schminktraditie. Het zwart werd opgebracht met een kurk en het was een hels karwij om het er goed op te krijgen. Ook andere voorbeelden zijn beschikbaar waarbij een diversiteit in benamingen voorkwam. Naast de alleen optredende zwarte Klazen waren er dus ook de naast Sinterklaas optredende Zwarte figuren die in de volkscultuur als Zwarte Piet worden geduid. Ook al hadden zij dus soms een andere naam om hem van de heilige Klaas te kunnen onderscheiden. Het feit dat de ketting (en later ook de roe) verdwenen zijn, heeft te maken met pedagogische overwegingen en vormen derhalve geen bewijs voor een andere oorsprong.

In 1910 zien we Sjaak Sjoer http://neon.pictura-hosting.nl/sfa/sfa_mrx_bld/thumbs/500x500/upload/upload_536/SFA008002385.jpg

Maar ook uit Nieuw Weerdinge in Drente kennen we de Zwarte Piet met de ketting uit de overlevering.

Ook de volgende foto's bieden een indruk voor wat betreft het voorkomen van Zwarte Piet en wat hij betekent:

In 1948 zien we Zwarte Piet in West-Kapelle:

https://www.google.nl/search?q=Zwart+Piet+west-kapelle&biw=1581&bih=766&source=Inms&tbm=isch&sa=X&ved=0CAYQ_AUoAWoVChMI1LihpKDBxwIVCz4UCh0MmgBA#imgsrc=WbKwYbe3ERIOfM%3A

Een mooie Zwarte Piet uit Nijmegen, nu te herkennen en gebaseerd op een oude schminktraditie en beleving met roe.

<http://www.noviomagus.nl/OudNijmegen/091/cwdata/909-Sinterklaas.html>

en zo zijn er nog diverse mooie voorbeelden te vinden.

6. Het Sinterklaasfeest als symbool van de natie (1945 – 1970)

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd het Sinterklaasfeest vrij minimaal gevierd. In de hongerwinter van 1944 was er zelfs helemaal geen intocht.

Het gegeven dat de intocht na 1945 grootser werd gevierd dan daarvoor heeft te maken met het Canadese Leger, dat op 8 mei 1945 een triomfantelijke bevrijdingsintocht meemaakte in Amsterdam (route via de Berlagebrug en de Vrijheidslaan, toen nog Amstellaan geheten). Daarna had de Canadese legerleiding enige tijd een bestuurlijke rol in het na-oorlogse Nederland.

het was de Canadese kolonel Tom Gilday die eind 1945 op het idee kwam om van de Sinterklaasintocht een groot festijn te maken. Zijn oorspronkelijke plan om 16 Sinterklazen in te zetten werd beleefd doch dringend afgewezen door Nederlandse bestuurders, maar het idee van een grote intocht met veel Pieten paste prima bij het streven om de na-oorlogse moraal op te vijzelen. Sinterklaas en zijn Pieten reden dat jaar met legerjeeps in militaire colonne door Amsterdam.

In 1945 was Nederland een gehavend land. De economie lag in puin, grote delen van de bevolking waren straatarm en de jeugd was gedemoraliseerd. Het was dus belangrijk voor de autoriteiten om door middel van natievorming de moraal weer op te vijzelen.

voor buitenstaanders is het van belang zich te realiseren dat Nederland gedurende de Verzuiling (ca. 1850 – 1950) <https://nl.wikipedia.org/wiki/Verzuiling> een land was dat sterk was verdeeld in verschillende zuilen: de protestants-christelijke, de katholieke, de socialistische en de liberale zuilen. Het sociale leven en de media waren opgedeeld langs deze zuilen. Symbolen van nationale eenheid waren er maar weinig. Te denken valt dan op de eerste plaats aan het Koningshuis, aan de luchtvaartmaatschappij KLM die in de pionierstijd alle harten sneller deed kloppen en aan... het Sinterklaasfeest.

We zien dan ook dat in de periode van de Wederopbouw na de Tweede Wereldoorlog <https://nl.wikipedia.org/wiki/Wederopbouw> de Amsterdamse intocht een grote populariteit bereikt. Vanaf 1952 werd deze ook uitgezonden op de televisie (met toen nog maar heel weinig kijkers) en via het Polygoonjournaal in de bioscopen. Van heinde en verre kwam de bevolking naar Amsterdam voor de intocht; begin jaren vijftig werden er toeschouwersaantallen gehaald van 750.000 tot zelfs 800.000 (Amsterdam, 1955).

Belangrijk is dat de koninklijke familie een prominente rol speelde bij deze intochten met haar aanwezigheid, waardoor het effect van natievorming en symbolische eenheid versterkt werd. Zie bijvoorbeeld deze afbeelding van de intocht van 1952 met koningin Juliana temidden van de bevolking.

Ook waren er vaak prominenten uit binnen- en buitenland aanwezig bij de intocht, zoals in 1954 voormalig secretaris-generaal van de Verenigde Naties Trygve Lie, die naast Koningin Juliana op de kade stond te wachten.

Via bijgaand filmpje van het Polygoon journaal uit 1954 krijgt de kijker een duidelijk beeld van de sfeer tijdens die intochten en het grote enthousiasme en blijdschap die deze te weeg brachten onder de Nederlandse bevolking, die veelal nog steeds in materieel moeilijke omstandigheden verkeerde.

<https://www.youtube.com/watch?v=h8BPgQop0WQ>

Het is van belang te beseffen dat het Sinterklaasfeest en met name de intocht van Sinterklaas in de jaren vijftig en zestig uitgroeide tot een nationale gebeurtenis, mede door de invloed van televisie (in eerste instantie vooral het bioscoopjournaal). Dit is, weliswaar in een iets andere vorm, tot op heden nog steeds het geval.

De beleving door de Nederlandse bevolking van het Sinterklaasfeest in de jaren vijftig en zestig, toen het feest een symbool werd van nationale eenheid in een door de oorlog gehavend land, is door de toenmalige bevolking overgedragen aan hun kinderen en kleinkinderen.

Daardoor is het Sinterklaasfeest voor de meeste Nederlanders niet alleen een belangrijk familiefeest waarin de kinderen centraal staan en de geborgenheid van het gezin wordt bevestigd op basis van een eeuwenoude culturele traditie, maar ook een belangrijk symbool geworden van de nationale eenheid.

7. Periode 1963 tot heden

Terwijl, zoals we in het vorige hoofdstuk hebben gezien de focus in de jaren vijftig nog sterk lag op Amsterdamse intocht die ook beschouwd werd als de nationale intocht (de term "landelijke intocht" was toen nog niet bekend), vond er door toedoen van de televisieomroep NTS vanaf 1963 een scheiding plaats tussen de landelijke (televisie) intocht en de Amsterdamse intocht. Dit was overigens ook al in 1960 gebeurd, toen de NTS de Rotterdamse intocht had gekozen voor het televisieverslag, hoewel er dat jaar ook een grote intocht plaatsvond in Amsterdam en dat tot op heden nog ieder jaar het geval is.

De verjaardag van Sinterklaas werd al sinds het begin van de jaren '50 op televisie gevierd, voor het eerst op 5 december 1952. In die jaren werd de rol van Sint vertolkt door de Amsterdamse dierenarts Jan Gajentaan (Sint van 1950 tot en met 1962). De Sint en zijn pieten arriveerden toen in een open rijtuig in Studio Irene in Bussum waar hij werd ontvangen door een groep kinderen samen met Mies Bouwman.

Met enkele onderbrekingen zou "Vrouwtje Bouw", zoals de Goedheiligman haar noemde, tot 1973 Sinterklaas welkom heten. Dat gebeurde (en gebeurt nog steeds) tijdens de intocht in november, aanvankelijk dus in Amsterdam en later in een haven ergens in Nederland. Sinds 1964 is de intocht ook live op televisie te zien. Sint Nicolaas werd op TV vanaf 1965 vertolkt door de acteur Adrie van Oorschot.

Met het groeiende aantal televisie-uren was de Sint behalve tijdens de intocht ook steeds vaker in de andere programma's te zien, en hierdoor groeide Adrie van Oorschot uit tot de enige echte "Televisie-Sinterklaas". Ook werden er speciale uitzendingen gemaakt, zoals de kindermusical "Een huis in een schoen". In de jaren '80 leek de interesse voor het Sinterklaasfeest op televisie terug te lopen. Er werden geen specials meer gemaakt en de Sint, sinds 1986 gespeeld door Bram van der Vlugt, vierde zijn verjaardag alleen nog in Sesamstraat. Maar rond de eeuwwisseling begon de belangstelling weer toe te nemen. Met speciale tv programma's rond Sinterklaas periode. Het Sinterklaasjournaal, De Club van Sinterklaas, Sinterklaas in diverse School TV programma's.

Zo maakt de in 1998 opgerichte Stichting Regionale Sinterklaas Promotie ieder jaar een Sinterklaasfilm, eerst voor de regionale omroepen maar later ook voor de bioscoop. Ook andere producenten, waaronder de NTR, volgde al snel dat voorbeeld vanwege de ongekend grote interesse voor deze films. Ook bij de commerciële omroepen zijn de Sint en zijn Zwarte Pieten graag geziene gasten, vooral de 'Sinterklaassoap' De club van Sinterklaas was populair op televisie. En komt ook die vrijwel jaarlijks met een film in de bioscoop. Maar ook de publieke omroep kwam met een nieuw idee: sinds 2001 wordt daar vanaf de intocht tot aan pakjesavond dagelijks het Sinterklaasjournaal uitgezonden. Ieder jaar is het weer spannend: in welke plaats zal Sint Nicolaas deze keer met zijn stoomboot aankomen?

De intocht van Sinterklaas wordt tegenwoordig dus door het hele land gevierd in tal van grote én kleinere plaatsen, waarbij telkens een verschillende locatie wordt gekozen voor de landelijke (TV) optocht. Het is een waar festijn voor jong en oud en naast de traditionele Koningsdag (voorheen Koninginnedag) één van de weinige dagen waarop de Nederlanders de straat op gaan in een sfeer van feest en nationale verbroedering. In aansluiting hierop is al die jaren in veel gezinnen pakjesavond gevierd met weer zijn eigen magie en verhalen eromheen zoals in Hoofdstuk 1 is aangestipt.

Belangrijk hierbij te vermelden is dat ook de populariteit van Zwarte Piet bij de kinderen enorm is gestegen in de afgelopen decennia. Kinderen zijn hem steeds liever gaan vinden. Vaak is Zwarte Piet voor de kinderen veel belangrijker dan de Sint, die vaak meer een ondergeschikte rol vervult bij het spel. Zwarte Piet is steeds meer verworpen tot een held voor hen die zij zelf ooit graag hopen te zijn. Kinderen dromen ervan om naar de Pietenschool te kunnen om Zwarte Piet te worden. Zij halen op scholen het "Pietendiploma" om hen het gevoel te geven daar dichterbij te komen. Hij is een belangrijk rolmodel geworden die kinderen ook uitleg geeft wat goed en fout is. Zonder Zwarte Piet, met zijn zwarte maskerade, zou het Sinterklaasfeest niet meer zijn waarde behouden dat het nu heeft. De kans is aanwezig dat het daarmee weer vervalt in een periode zoals in vroegere tijden. Een feest dat men binnenskamers met Zwarte Piet zal blijven vieren. Maar openbaar de populariteit weer zou verliezen, wegens het ontbreken van de lieve Zwarte Piet. Daarmee wellicht terug naar het mystieke zoals het in de geschiedenis dus vaker ging. Maar ondanks dat hij onder vuur ligt, heeft hij altijd de tand des tijds doorstaan en zal dat ook blijven doen.

Liefhebbers van het feest zijn te vinden bij mensen van diverse herkomst. Deze mensen genieten samen van dit verbroederende feest. De rol van Zwarte Piet (en soms ook van Sinterklaas) wordt ook vertolkt door allerlei mensen met een verschillende achtergrond en huidskleur. Het is een inclusief feest voor iedereen waarin het grootste deel van de bevolking zich volledig kan vinden.

Intocht Amsterdam 2013, foto Ada Nieuwendijk